

z dnia 31 maja 2021 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar
Przemocy w Rodzinie w Gminie Gilowice na lata 2021-2025**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 art. 40 ust. 1 art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 713 ze zm.), oraz art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005r., o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity Dz. U. z 2020r. poz. 218 ze zm.)

Rada Gminy Gilowice uchwala, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się do realizacji Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Gilowice na lata 2021-2025, który stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Gilowice.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Mirosław Pyclik

**Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy
w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy
w Rodzinie w Gminie Gilowice na lata
2021-2025**

Gilowice 2021

Spis treści

1. Wprowadzenie	3
2. Przemoc w rodzinie – podstawy teoretyczne	5
2.1. Definicja przemocy w rodzinie	5
2.2. Kryteria przemocy	6
2.3. Cykle przemocy	7
2.4. Rodzaje przemocy	8
2.5. Skutki przemocy	9
2.6. Przeciwdziałanie przemocy w świetle prawa polskiego	10
2.7. Zgodność z dokumentami strategicznymi	11
3. Diagnoza zjawiska przemocy w Gminie Gilowice	12
3.1. Zjawisko przemocy w Gminie Gilowice	12
3.2. Podmioty wszczynające procedurę Niebieskiej Karty	12
3.3. Problemy społeczne współwystępujące ze zjawiskiem przemocy	14
3.4. Struktura płci osób doświadczających przemocy i stosujących przemoc	14
3.5. Osoby doświadczające przemocy i stosujące przemoc we wzajemnej relacji	15
3.6. Formy przemocy w rodzinach objętych procedurą „Niebieska Karta”	16
3.7. Działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	17
3.8. Ocena sytuacji związanej ze zjawiskiem przemocy	18
3.9. Zasoby instytucjonalne	19
3.10. Analiza SWOT	20
4. Prezentacja Gminnego Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy na lata 2021-2025.....	22
4.1. Zasady działania programu	22
4.2. Cel główny Programu	22
4.3. Cele szczegółowe i kierunki działań Programu	24
4.4. Adresaci Programu	28
4.5. Finansowanie Programu	28
4.6. Realizatorzy Programu	28
4.7. Zakładane efekty realizacji Programu	29
4.8. Monitoring i ewaluacja Programu	29
Spis publikacji	30

1. WPROWADZENIE

Rodzina funkcjonuje prawidłowo, gdy wszyscy jej członkowie respektują wzajemnie swoje podstawowe prawa, okazują sobie miłość i stwarzają możliwość do nieskrępowanego rozwoju. W sytuacji odwrotnej, rodzina narażona jest na kryzys. Aby umieć rozpoznać czy rodzina rozwija się zdrowo, czy też może zaczyna się w niej dziać coś niepokojącego, trzeba być świadomym swoich podstawowych praw.

Należy zawsze pamiętać iż każdy człowiek ma prawo :

- do życia w środowisku rodzinnym wolnym od przemocy,
- czuć się bezpiecznie w swoim domu,
- do szacunku i godnego traktowania,
- do swobodnego wyrażania swojego zdania i współdecydowania o sprawach dotyczących jego i jego rodziny,
- się mylić i być niedoskonałym,
- szukać pomocy, gdy jego prawa są łamane.

Dom rodzinny, spostrzegamy jako środowisko miłości i opieki, bezpieczne i ciepłe miejsce domowego ogniska, schronienie przed całym złem zewnętrznego świata. Jednak dla wielu ludzi dom rodzinny jest miejscem terroru i cierpienia, zagrożenia i poniżenia, lęku i rozpacz.

Do niedawna niewiele o tym mówiono i pisano.

Od kilku lat w Polsce coraz częściej posługujemy się terminem „przemoc w rodzinie” lub nieco łagodniejszym „przemoc domowa”. W poszukiwaniu skutecznych form przeciwdziałania przemocy w rodzinie i pomagania jej ofiarom angażuje się wielu profesjonalistów i wolontariuszy, organizacji pozarządowych i specjalistycznych instytucji. Nie jest to łatwe zadanie bowiem, środowisko rodzinne jest i powinno być skutecznie chronione przed ingerencjami zewnętrznymi. Zajmowanie się przemocą domową wymaga zarówno wnikliwego rozumienia złożoności zjawisk występujących w życiu rodzinnym, jak i szczególnej troski i rozważności w trakcie interwencji.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 71. 1. stwierdza, że „Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych” w art. 72. 1. mówi, że „Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją”.

Do głównych zadań rodziny należy przekazywanie dziedzictwa kulturowego nowemu pokoleniu oraz wychowywanie tego pokolenia zgodnie z normami życia zbiorowego. Rodzina, jako wspólnota rodziców, dzieci i krewnych, zbudowana na fundamencie miłości, stanowi pierwsze i podstawowe miejsce doświadczenia współżycia z ludźmi. Rodzina, która nie radzi sobie w sytuacjach kryzysowych, a także nie realizuje swoich funkcji nosi miano rodziny dysfunkcyjnej. Jedną z krytycznych sytuacji, wymagającą natychmiastowej interwencji odpowiednich służb jest przemoc w

rodzinie. Przemocą jest wszystko to, co czynione jest z myślą o zranieniu drugiego człowieka lub wyrządzeniu mu krzywdy.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Gilowice na lata 2021-2025 ma charakter długofalowy i został przygotowany po przeprowadzeniu diagnozy występowania problemu przemocy na terenie gminy w latach 2016-2020. Działania Programu obejmują lata 2021-2025. W miarę potrzeb i sytuacji społecznej założenia Programu mogą ulegać zmianom i udoskonaleniom.

2. PRZEMOC W RODZINIE - PODSTAWY TEORETYCZNE

2.1. DEFINICJA PRZEMOCY W RODZINIE

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity Dz.U.2020 poz. 218 ze zm.) w art. 2 pkt 1 definiuje członka rodziny jako osobę najbliższą w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1950 i 2128), a także inną osobę wspólnie zamieszkującą lub gospodarującą.

Przemoc w rodzinie – zdefiniowana jest w art. 2 pkt.2 ustawy który mówi, za przemoc w rodzinie należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt 1, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Podstawowym przepisem prawa karnego materialnego, związanego z zagadnieniem przemocy w rodzinie, jest art. 207 Kodeksu Karnego – przestępstwo znęcania. Przewiduje on karę za znęcanie się fizyczne i psychiczne nad osobą najbliższą, małoletnią, nieporadną, zależną. Znęcanie jest kategorią zbiorczą – może obejmować szereg zachowań, które rozpatrywane osobno, będą stanowić inne przestępstwa np. uszkodzenie ciała, groźby karalne. Aby przyjąć, że doszło do znęcania w rozumieniu prawa karnego, konieczny jest jakiś czas jego trwania – zasadniczo nigdy nie będzie to kwestia np. jednego dnia. Zachowania będące przemocą w rodzinie mogą być wówczas ścigane z osobna, jeżeli było to pojedyncze zdarzenie, bądź uznane za element składowy przestępstwa znęcania. Przemoc domowa może pojawić się w życiu każdego człowieka, bez względu na wiek, płeć, poziom wykształcenia czy statut materialny. Żaden człowiek nie jest jednak skazany na przemoc. Z przemocy można również wyjść – trzeba tylko przerwać milczenie, zwrócić się po pomoc do specjalistów i konsekwentnie realizować opracowaną wspólnie z nimi strategię powrotu do normalnego życia.

Przemoc domowa charakteryzuje się tym, że:

- **Jest intencjonalna** – przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary,
- **siły są nierównomierne** – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest słabsza, a sprawca silniejszy,
- **narusza prawa i dobra osobiste** – sprawca wykorzystuje przewagę siły narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.),
- **powoduje cierpienie i ból** – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody.

Przykłady przemocy domowej

- Destruktywna krytyka i słowne ubliżanie: np. krzyki, drwiny, oskarżanie, wyzwiska, werbalne groźby.
- Taktyka nacisków: dąsanie się, grożenie (niedawaniem pieniędzy, wyłączaniem telefonu, zabranieniem samochodu, popełnieniem samobójstwa, zabranieniem dzieci, złożeniem na ofiarę skargi do instytucji socjalnych).
- Brak szacunku: ustawiczne upokarzanie ofiary przy innych, nieodpowiadanie na pytania ofiary, zabieranie pieniędzy bez pytania, odmowa pomocy przy dzieciach czy pracach domowych.
- Nadużycie zaufania: kłamstwa, okazywanie zazdrości, niedotrzymywanie obietnic i wspólnych uzgodnień.
- Izolowanie: podsłuchiwanie lub blokowanie rozmów telefonicznych, mówienie, dokąd wolno i dokąd nie wolno chodzić ofierze, uniemożliwianie jej kontaktów z przyjaciółmi czy rodziną.
- Nękanie: śledzenie i sprawdzanie ofiary, otwieranie listów, ustawiczne sprawdzanie, z kim ofiara się kontaktuje, zawstydzanie ofiary przed innymi.
- Groźby: agresywna, wykorzystywanie przewagi fizycznej do zastraszania ofiary, niszczenie rzeczy ofiary, tłuczenie przedmiotów, walenie w ściany, grożenie zabiciem lub skrzywdzeniem ofiary albo dzieci.
- Przemoc seksualna: gwałcenie (zmuszanie siłą i groźbą czy zastraszaniem do współżycia płciowego, współżycie wtedy, gdy ofiara tego nie chce), upokarzające traktowanie z powodu orientacji seksualnej.
- Przemoc fizyczna; to wywieranie wpływu na proces myślowy, zachowanie lub stan fizyczny osoby pomimo braku jej przyzwolenia przy użyciu siły fizycznej.
- Wypieranie się: zaprzeczanie zarzutom złego traktowania, wmawianie ofierze, że sama ponosi winę za złe traktowanie, okazywanie przy innych dobroci i cierpliwości, płacz i błaganie ofiary o przebaczenie, przyrzekanie, że to się już więcej nie zdarzy.

2.2 KRYTERIA PRZEMOCY

Intencjonalność – działania sprawcy nie są przypadkowe. Intencjonalność nie musi oznaczać celowego krzywdzenia ofiary i zadawania jej bólu. Sprawca przemocy dąży do uzyskania pełnej kontroli, władzy nad osobą doznającą przemocy, do jej bezwzględnego posłuszeństwa. Jest przekonany, że tylko on wie co jest dobre dla pozostałych członków rodziny, a w związku z tym wyłącznie on ma prawo podejmować decyzje, ustalać zasady życia w rodzinie –pozostali muszą się podporządkować.

Dysproporcja siły – nie chodzi tu jedynie o różnicę sił fizycznych, ale także przewagę związaną z pozycją społeczną, odpornością psychiczną, statusem materialnym itp. W związku opartym na

przemocy jeden z partnerów czuje się silniejszy, a drugi–słabszy. W wyniku kolejnych aktów przemocy różnica sił coraz bardziej się pogłębia, ofiara przemocy staje się coraz bardziej bezradna, sprawca –coraz bardziej silny i bezkarny.

Naruszanie godności i praw – sprawca przemocy narusza godność ofiary, poniża ją, ośmiesza, pozbawia praw (np. do kontaktów z rodziną, godziwych warunków życia, itp.).

Powodowanie cierpienia i szkód – ofiary przemocy doznają zarówno szkód fizycznych jak i psychicznych. W wyniku wieloletniej przemocy mogą dojść do przekonania, że zasługują na takie traktowanie.

2.3. CYKLE PRZEMOCY

- **Faza narastającego napięcia** - jest to początek cyklu, który charakteryzuje się wzrostem napięcia i natężeniem sytuacji konfliktowych. Na tym etapie dochodzi do rozmaitych incydentów takich jak np. przejawy zazdrości, gniewu, kontrolowanie członków rodziny, używanie obraźliwych słów, poniżanie bliskiej osoby. Sprawca jest stale poirytowany i prowokuje kłótnie. Osoba, wobec której kierowana jest złość partnera stara się za wszelką cenę uspokoić sytuację zaspakajając żądania partnera i robiąc wszystko by poprawić mu nastrój. Często sama obarcza się winą za jego zachowanie i dąży do zadośćuczynienia i uszczęśliwienia sprawcy. Przyczyny narastającego napięcia mogą tkwić poza rodziną, czasem są to błahostki, drobne nieporozumienia, które spiętrzają napięcie. Sytuacja staje się nie do zniesienia i pojawia się agresja.

- **Faza ostrej przemocy** - następuje wybuch gniewu i wyładowanie agresji. Czasami awanturę wywołuje sama ofiara, ponieważ nie może już wytrzymać narastającego napięcia i chce żeby „już było po wszystkim”. W innych wypadkach gwałtowny atak wywołuje sprawca stawiając swojej ofierze żądania, których nie jest ona w stanie spełnić, na co on odpowiada agresją. Ta faza trwa stosunkowo krótko, ale może się zakończyć dramatycznie: pobiciem, uszkodzeniem ciała, a nawet śmiercią zaatakowanej osoby. W trakcie ataku ofiara robi wszystko, żeby ochronić siebie i uspokoić partnera. Zabiegi te jednak rzadko przynoszą pożądany skutek. Wraz z ustaniem aktu przemocy ofiara znajduje się w stanie szoku, nie chce uwierzyć w to, co się stało. Pojawia się u niej przerażenie, bezradność, poczucie wstydu, ale także złość, która powoduje, że najczęściej w tej fazie trwania przemocy osoby, które jej doznały decydują się na wezwanie pomocy i złożenie skargi, a więc początkują interwencję w sytuacji przemocy w rodzinie. Jeśli osoba zagrożona przemocą nie zgłosi się do właściwych instytucji po pomoc, jest to ostatni moment by przerwać cykl przemocy, nim rozpocznie się ona na nowo.

- **Faza miodowego miesiąca** - jest to faza skruchy ze strony sprawcy i okazywania miłości. Agresor usprawiedliwia swoje zachowanie, okazuje żal z powodu tego, co się stało i zaklina się, że to już się więcej nie powtórzy. Na nowo zdobywa zaufanie osoby, którą skrzywdził, staje się miły, uczynny. Ofiara wierzy w zapewnienia partnera, w to, że się zmienił, bo z całych sił pragnie, żeby tak właśnie było i nawet, jeśli jeszcze niedawno gotowa była uciec czy złożyć skargę teraz zostaje i wycofuje się z podejmowania działań przeciwko sprawcy.

2.4. RODZAJE PRZEMOCY

Fizyczna - naruszanie nietykalności fizycznej. Przemoc fizyczna jest intencjonalnym zachowaniem powodującym uszkodzenie ciała lub niosącym takie ryzyko, np.: popychanie, szarpanie, ciągnięcie, szturchanie, klepanie, klapsy, ciągnięcie za uszy, włosy, szczypanie, kopanie, bicie ręką, pięścią, uderzenie w twarz -tzw. "policzek", przypalanie papierosem, duszenie, krępowanie ruchów, itp.;

Psychiczna - naruszenie godności osobistej. Przemoc psychiczna zawiera przymus i groźby np.: obrażanie, wyzywanie, osądzanie, ocenianie, krytykowanie, straszenie, szantażowanie, grożenie, nieliczenie się z uczuciami, krzyczenie, oskarżanie, obwinianie, oczernianie, krzywdzenie zwierząt, czytanie osobistej korespondencji, ujawnianie tajemnic, sekretów, wyśmiewanie, lekceważenie, itp.;

Przemoc psychiczna jest najczęstszą formą przemocy i jest trudna do udowodnienia.

Seksualna - naruszenie intymności. Przemoc seksualna polega na zmuszanie osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić. Przymus może polegać na bezpośrednim użyciu siły lub emocjonalnym szantażu. Np.: wymuszanie współżycia, gwałt, zmuszanie do niechcianych praktyk seksualnych, nieliczenie się z życzeniami partnerki/partnera, komentowanie szczegółów anatomicznych, ocenianie sprawności seksualnej, wyglądu, itp.;

Ekonomiczna - naruszenie własności. Przemoc ekonomiczna wiąże się celowym niszczeniem czyjejś własności, pozbawianiem środków lub stwarzaniem warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby. Np.: niszczenie rzeczy, włamanie do zamkniętego osobistego pomieszczenia, kradzież, używanie rzeczy bez pozwolenia, zabieranie pieniędzy, przeglądanie dokumentów, korespondencji, dysponowanie czyjąś własnością, zaciąganie pożyczek "na wspólne konto", sprzedawanie osobistych lub wspólnych rzeczy bez uzgodnienia, zmuszanie do spłacania długów, itp.

Zaniedbanie - naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich. Jest formą przemocy ekonomicznej i oznacza np.: nie dawanie środków na utrzymanie, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie, nie udzielenie pomocy, uniemożliwianie dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb: jak np. mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka, itp.;

Cyberprzemoc (przemoc elektroniczna) – stosowanie przemocy poprzez: prześladowania, zastraszania, nękanie, wyśmiewanie innych osób z wykorzystywaniem Internetu i narzędzi typu elektronicznego takich jak: SMS, e-mail, witryny internetowe, fora dyskusyjne w Internecie, portale społecznościowe i inne.

2.5 SKUTKI PRZEMOCY.

Z punktu widzenia problemu przemocy w rodzinie, za najważniejsze i najgroźniejsze uważa się stereotypy:

- usprawiedliwiające przemoc,
- przenoszące odpowiedzialność za przemoc na osobę, która jej doznaje,
- przekonania izolujące osobę doświadczającą przemocy.

Skutki przemocy w rodzinie to nie tylko szkody fizyczne, ale również trwałe następstwa w psychice człowieka.

Bezpośrednie skutki przemocy można podzielić na:

- objawy fizyczne (m. in. obrzęki, otarcia, rany, złamania, oparzenia),
- objawy emocjonalne (m. in. smutek, wycofanie, wzrost lęku i niepokoju, izolacja, depresja, zmienność nastrojów, niska samoocena),
- objawy społeczne (m. in. nieufność, nieumiejętność nawiązywania kontaktu, wyuczona bezradność, spadek poczucia kompetencji),
- objawy seksualnego wykorzystywania dziecka (m.in. seksualizacja kontaktów międzyludzkich, wciąganie innych dzieci w nietypową aktywność seksualną, świadomość, seksualna wykraczająca poza poziom dojrzałości dziecka, ucieczki z domu, próby samobójcze, problemy psychiatryczne).

Z powodu wielu przykrych doświadczeń cierpią nie tylko osoby, które tej przemocy doznają, ale również bezsilni świadkowie obserwujący akty przemocy, którymi są najczęściej dzieci. Dzieci krzywdzone charakteryzują się zaburzeniami zachowania związanymi z trudnościami kontrolowania emocji i rozpoznawania sytuacji społecznych oraz obniżeniem poziomu empatii. Przemoc, zwłaszcza w rodzinie, burzy porządek moralny. Zmierza do ukształtowania takiego obrazu świata, wzoru przekonań i sądów, w którym wpisana jest ona jako norma. Dziecko wytwarza w sobie przekonanie, że wzajemne relacje polegają na oddziaływaniu na siebie „sprawcy” i „ofiary”. Brutalne wzorce osobowe utrwalają się tak, iż młody człowiek nie ma oporów przed biciem i maltretowaniem słabszych i młodszych kolegów, czym rekompensuje sobie doznane krzywdy. Maltretowanie dzieci zaburza ich rozwój poznawczy i społeczny, co objawia się trudnościami w nawiązywaniu kontaktów interdyscyplinarnych, ograniczając tym samym możliwość wyrównania doznawanego braku więzi emocjonalnych. Poszkodowane dzieci z reguły są nieufne, nastawione do otoczenia wrogo, pełne negatywizmu, słabo reaktywne, często przyjmują postawę biernego oporu. W sytuacjach interpersonalnych dzieci te ujawniają mniejszą ekspresyjność emocjonalną, zachowują się nieprzystępnie i unikają kontaktów z innymi dziećmi. Olbrzymie koszty przemocy w rodzinie ponoszą nie tylko jednostki, ale całe społeczeństwo.

2.6. PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W ŚWIELE PRAWA POLSKIEGO

Należy nadmienić, że najważniejszym dokumentem w ustawodawstwie polskim, który był już przytaczany we wstępie niniejszego opracowania, ustanawiającym podstawowe prawa człowieka jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., (Dz. U. z 1997 Nr 78, poz. 483 z późn. zm.) a w szczególności Rozdział drugi pt. „Wolność, Prawa i Obowiązki człowieka i Obywatela” regulujący zasady zapewniające każdemu nietykalność osobistą i cielesną oraz stawia na ich straży władze publiczne. Konstytucja przyznaje każdemu prawo żądania od organów władzy publicznej szczególnej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości w zakładce (przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz akty prawne i inne dokumenty można znaleźć podstawowy katalog opublikowanych aktów prawnych związanych właśnie z tą tematyką.

- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2020 poz. 1359),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. 2021 poz.534),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku -Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2020 poz. 1444 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku -Kodeks karny wykonawczy (t.j. Dz. U. 2021 poz. 53 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 27 lipca 2001 roku o kuratorach sądowych (t.j. Dz. U. z 2020 poz.167),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U z 2020r. poz. 218 z późn. zm.)),
- Ustawa z dnia 12 marca 2014 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 poz. 1876 z późn. zm.),
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 czerwca 2016 r. w sprawie sposobu wykonywania obowiązków i uprawnień przez kuratorów sądowych w sprawach karnych wykonawczych (Dz. U. z 2016 poz. 969),
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 11 października 2019 roku w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzajach uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2019 poz. 2080),
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 stycznia 2011 roku w sprawie Zespołu Monitorującego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (Dz. U. z 2011 nr 28 poz. 146),
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc

w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. z 2011 nr 50 poz. 259),

- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 roku w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny (Dz. U. z 2011 nr 81 poz. 448),
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 czerwca 2011 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2011 nr 126 poz. 718)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie Procedury Niebieskie Karty oraz wzorów formularzy Niebieska Karta (Dz. U. 2011 nr 209 poz. 1245).

2.7. ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Gilowice na lata 2021-2025 jest zgodny jest z innymi dokumentami strategicznymi i programowymi opracowanymi na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Są to między innymi dokumenty takie jak:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483 z póź.zm),
- Krajowy Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021 uchwalony Uchwałą nr 16 Rady Ministrów z dnia 1 lutego 2021 r.(M.P. 2021 poz. 235),
- Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025 przyjęty Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. (Dz.U. 2021 poz. 642),
- Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w powiecie żywieckim na lata 2017-2021 przyjęty Uchwałą Nr XXVII/235/2017 Rady Powiatu w Żywcu z dnia 27 marca 2017r.,
- Strategią Rozwoju Gminy Gilowice na lata 2015-2022 przyjętą Uchwałą Rady Gminy Gilowice Nr XV/107/15 z dnia 29 grudnia 2015r,
- Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Gilowice na lata 2021-2030 przyjętą Uchwałą Rady Gminy Gilowice Nr XXXII/2207/21 z dnia 7 maja 2021r.

3. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W GMINIE GILOWICE W OKRESIE OD 01.01.2016 ROKU DO 31.12.2020 ROKU

Zgodnie z danymi GUS na dzień 31 grudnia 2020 r. gmina Gilowice liczy 6 251 mieszkańców; z czego 51,18% stanowią kobiety (3 199), a 48,82% mężczyźni (3 052).

Średni wiek mieszkańców wynosi 39,5 lat i jest mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa śląskiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Stanu wolnego jest 31,1% mieszkańców gminy Gilowice jest, 56,1% żyje w małżeństwie, 2,8% mieszkańców jest po rozwodzie, a 9,6% to wdowy/wdowcy.

Niniejsza diagnoza jest wynikiem badań wszystkich procedur „Niebieskie Karty”, realizowanych w okresie od 01 stycznia 2016 do 31 grudnia 2020r roku. Realizację badania oparto o analizę dostępnych materiałów źródłowych, obejmujących teczki rodzin, dla których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” (zawierających m.in. taką dokumentację jak formularze „Niebieska Karta”, czy protokoły z posiedzeń grup roboczych).

3.1. ZJAWISKO PRZEMOCY W GMINIE GILOWICE

Ze względu na charakter problemu przemocy, bardzo trudno jest oszacować faktyczną liczbę osób, których ona dotyka. Często przemoc domowa jest ukrywana i duża część osób, które jej doświadczają, nie decyduje się na ujawnienie i zwrócenie się o pomoc do instytucji działających w ramach lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy.

Tabela 1: Liczba rodzin, wobec których prowadzono procedurę „Niebieska Karta”

Okres	Liczba rodzin
2016r	29
2017r	35
2018r	34
2019r	23
2020r	32

Źródło: opracowanie własne

Liczba rodzin, wobec których prowadzono procedurę „Niebieska Karta” utrzymywała się w latach 2016-2018 oraz w roku 2020 na zbliżonym poziomie. Mniejsza liczba rodzin borykających się z problemem przemocy była w 2019 roku.

3.2. PODMIOTY WSZCZYNAJĄCE PROCEDURĘ NIEBIESKIEJ KARTY

Zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005r o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie /t.j. Dz. U. z 2020r. poz. 218 ze zm./ wszczęcie procedury Niebieskiej karty następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta” – A przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy

społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

Za wszczęcie procedury dla rodziny uznaje się skutecznie dostarczony do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego, wypełniony jako pierwszy formularz „Niebieska Karta –A”. Każdy kolejny wypełniony w czasie trwania procedury formularz, traktowany jest jako udokumentowanie kolejnego zdarzenia w danej rodzinie.

Tabela 2: Liczba sporządzonych Niebieskich Kart – A w podziale na podmioty

Rok	Podmiot sporządzający Niebieską Kartę –A						
	Liczba Niebieskich Kart – A	Komisariat Policji	PCPR w Żywcu	jednostki oświatowe	GKRPA	jednostki ochrony zdrowia	GOPS
2016	13	9	0	0	0	0	4
2017	25	24	0	0	0	0	1
2018	26	22	1	0	0	0	3
2019	16	16	0	0	0	0	0
2020	22	22	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne

Największa ilość Niebieskich Kart – A została założona odpowiednio w latach 2018, 2017 oraz 2020. W każdym roku największa ilość Niebieskich Kart wypełniana była przez Policję (91,18% ogółu sporządzonych kart) następnie, co stanowi niewielki procent, przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej (7,84%) oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żywcu (0,98%). Ani razu natomiast nie uczestniczyły w tym placówki oświatowe, GKRPA i służba zdrowia.

Do wszczęcia procedury „Niebieskie Karty” najczęściej dochodzi na skutek interwencji domowych policji, rzadziej w wyniku rozmowy z pracownikiem socjalnym.

Pogłębiona analiza prowadzonych procedur potwierdza, że zjawisko przemocy w rodzinie nie jest jednorazowym aktem, lecz procesem ciągłym, dynamicznym, powtarzającym się w czasie. Nierzadko zdarzało się, że dla jednej rodziny w okresie realizacji procedury, wypełniano po raz kolejny formularz „Niebieska Karta – A” jako udokumentowanie ponownego użycia przemocy w rodzinie o czym świadczy różnica pomiędzy liczbą rodzin w których uruchomiono procedurę „Niebieskiej Karty” a liczbą sporządzonych formularzy Niebieskich Kart – A.

Przemoc w rodzinie zgłaszana jest najczęściej bezpośrednio przez osoby doświadczające przemocy. Fakt zgłaszania przemocy bezpośrednio przez osobę przemocy doświadczającą jest budujący – świadczyć może o podjęciu aktywności ofiary w kierunku zmiany sytuacji życiowej, jest przejawem szukania pomocy instytucjonalnej, bądź chęci powstrzymania sprawcy od stosowania przemocy.

3.3. PROBLEMY SPOŁECZNE WSPÓŁWYSTĘPUJĄCE ZE ZJAWISKIEM PRZEMOCY

Dominującym problemem społecznym w rodzinach objętych w okresie od 01.01.2016r do 31.12.2020r procedurą „Niebieskiej Karty”, który współwystępuje ze zjawiskiem przemocy w rodzinie jest nadużywanie lub uzależnienie od alkoholu.

Tabela 3: Liczba rodzin z problemem alkoholowym w których wszczęto procedurę „Niebieskiej Karty”

Rok	Liczba rodzin z problemem alkoholowym	Liczba wszczętych procedur	Wartość procentowa
2016	11	13	84,61
2017	13	25	52
2018	17	26	65,38
2019	8	16	50
2020	10	22	45,45

Źródło: opracowanie własne

W przypadku wszystkich procedur „Niebieskiej Karty”, to wypełniony formularz „Niebieska Karta – A” jako pierwszy sugeruje, czy w rodzinie istnieje problem alkoholowy. W formularzu bowiem osoba zgłaszająca przemoc deklaruje m.in. czy sprawca przemocy jest osobą uzależnioną, bądź nadużywającą alkoholu. Należy dodać, iż dane zawarte w formularzach opierają się na deklaracyjnych opiniach osób zgłaszających, które następnie są weryfikowane w toku prac grup roboczych.

Nie odnotowano występowania przemocy po narkotykach czy innych środkach psychoaktywnych.

3.4. STRUKTURA PŁCI OSÓB DOŚWIADCZAJĄCYCH PRZEMOCY I STOSUJĄCYCH PRZEMOC

W strukturze płci osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie zdecydowanie dominują mężczyźni (94,19 %). Odsetek kobiet podejrzanych o stosowanie przemocy stanowi 5,81 % ogółu.

Tabela 4: Struktura płci osób doświadczających przemocy i stosujących przemoc

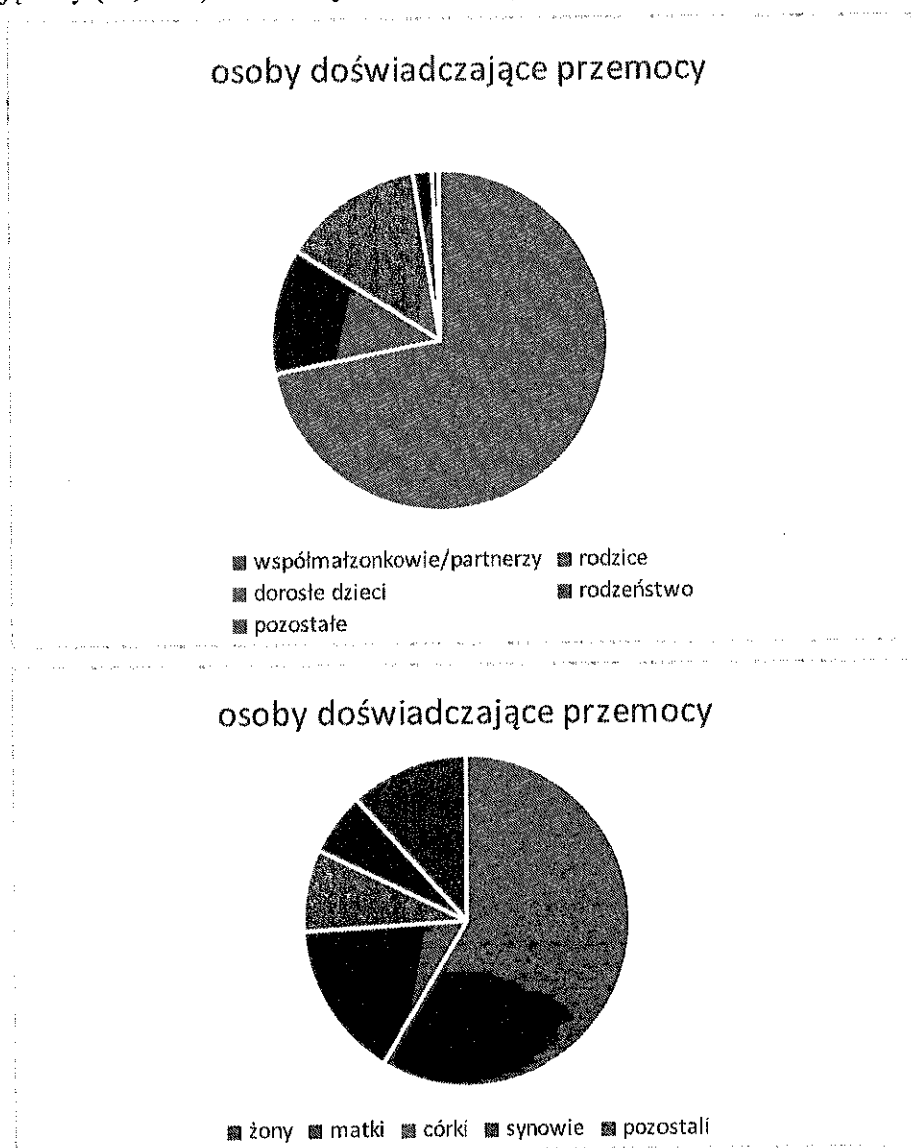
ROK	Sprawcy mężczyźni	Sprawcy kobiety	Ofiary mężczyźni	Ofiary kobiety
2016	30	1	3	27
2017	33	2	2	37
2018	30	4	5	38
2019	22	1	3	24
2020	31	1	4	30

Źródło: opracowanie własne

W strukturze płci osób doznających przemocy w rodzinie dominują kobiety (90,17 %).
Odsetek mężczyzn doznających przemocy stanowi 9,83 % ogółu.

3.5. OSOBY DOŚWIADCZAJĄCE PRZEMOCY I STOSUJĄCE PRZEMOC WE WZAJEMNEJ RELACJI

Biorąc pod uwagę grupy, które dominują wśród osób stosujących przemoc najliczniejszą z nich są współmałżonkowie/partnerzy, którzy stanowią 83 % ogółu, rodzice 12 % (w tym ojcowie 11 % i matki 1%), dorosłe dzieci (synowie) 13,58 % i rodzeństwo 1,85 %. Pozostałe grupy są mało liczne. Uwzględniając pojedynczy status osoby doznającej przemocy w relacji do sprawcy, dominują żony (58,64 %) oraz mniej liczni: matki (15,43 %), córki (8,02 %) oraz synowie (6,17 %).

Źródło: opracowanie własne

3.6. FORMY PRZEMOCY W RODZINACH OBJĘTYCH PROCEDURĄ 'Niebieskiej Karty'

Główną formę doświadczanej przemocy stanowi przemoc psychiczna, która dotyczy 100 % ogółu sporządzonych Niebieskich Kart - A. Wśród najbardziej dominujących form przemocy psychicznej znajdują się:

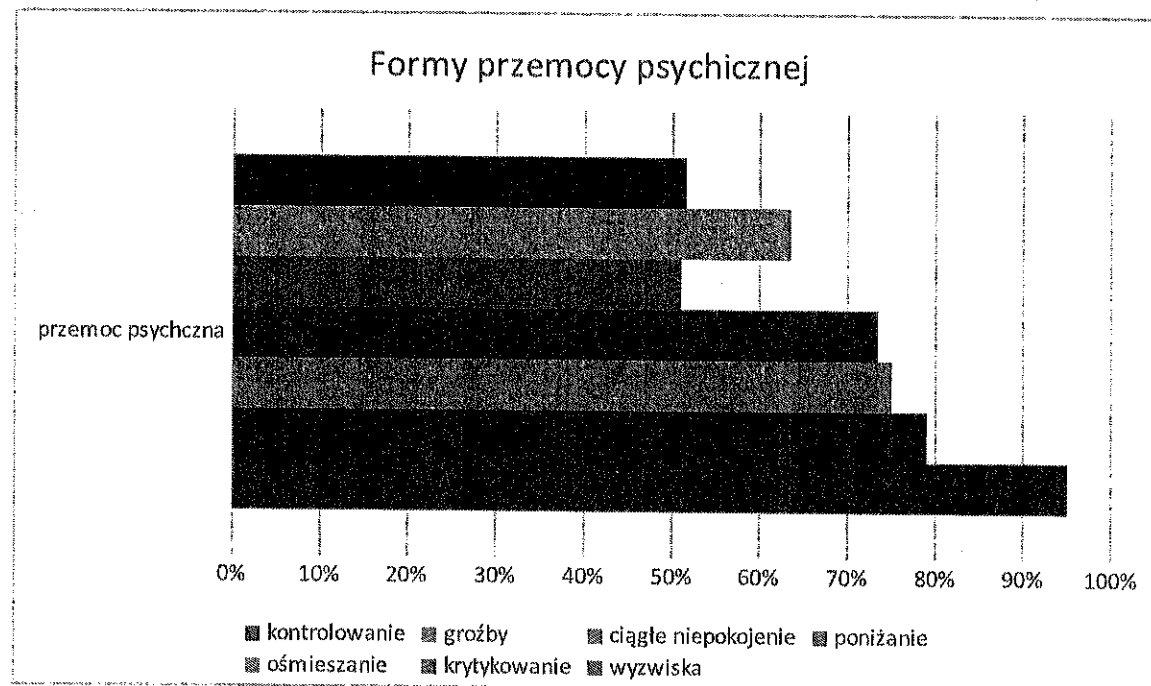
- wyzwiska (95%),
- krytykowanie (79 %),
- ośmieszanie (75 %)
- poniżanie (73,5 %),
- ciągle niepokojenie (51 %),
- groźby (63,5 %)
- kontrolowanie (51,5 %).

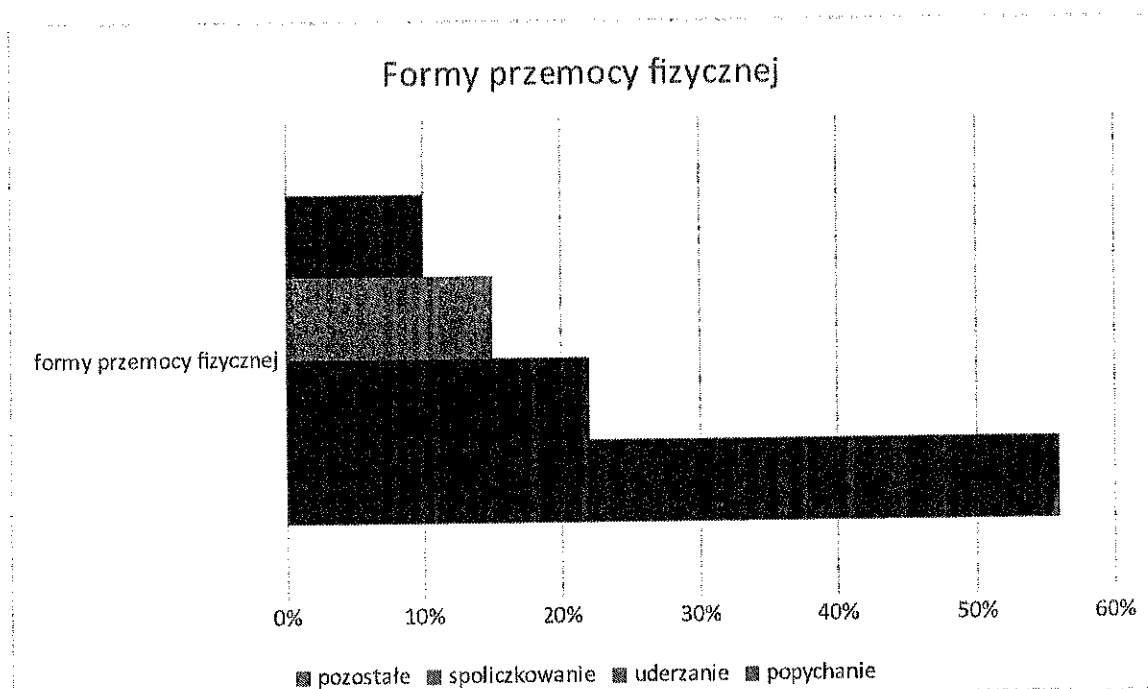
Odsetek osób doświadczających przemocy fizycznej jest mniejszy i dotyczy 39,5 % ogółu sporządzonych Niebieskich Kart - A. Wśród najbardziej dominujących form przemocy fizycznej znajdują się:

- popychanie (56 %),
- uderzanie (22 %),
- spoliczkowanie (15 %).

Pozostałe formy przemocy fizycznej nie przekraczają 10 %.

Wśród badanej zbiorowości doświadczane są również inne formy przemocy, niesklasyfikowane według jednej z dwóch wskazanych grup. Wśród nich najczęściej wskazywano na doświadczanie groźb karalnych / znieważania (17 %) oraz na uszkodzenie / niszczenie mienia (12,5 %).

Źródło: opracowanie własne

3. 7. DZIAŁANIA W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

Osobom i rodzinom dotkniętym przemocą udzielano w okresie od 01.01.2016 do 31.12.2020r bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie:

- poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego (spotkanie z psychologiem w ramach GKRPA w Gilowicach, udział w grupie wsparcia dla osób doświadczających przemocy w PCPR w Żywcu, poradnictwo odpowiednich służb),
- badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym zakresie
- wsparcia finansowego, gdy rodzina znajduje się w trudnej sytuacji finansowej,
- interwencji kryzysowej,
- pracy socjalnej,
- objęcia dzieci z rodzin z problem przemocy wsparciem pedagoga szkolnego,
- kierowania wniosków wobec osób stosujących przemoc i nadużywających alkoholu do GKRPA w Gilowicach,
- kierowanie wniosków do prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa,
- kierowanie wniosków do Sądu Rejonowego w Żywcu o wgląd w sytuacje dziecka,
- kierowania sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno – edukacyjnych,

3.8. OCENA SYTUACJI ZWIĄZANEJ ZE ZJAWISKIEM PRZEMOCY

Zjawisko przemocy w rodzinie obok problematyki uzależnień wymaga podjęcia szczególnych działań profilaktycznych. Działania te muszą być skierowane do ogółu populacji, ale przede wszystkim do osób bezpośrednio dotkniętych problemem przemocy w rodzinie. Podobnie jak w latach ubiegłych działalność profilaktyczna, a także diagnostyczna i interwencyjna realizowana była między innymi w ramach zadań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Zespołu Interdyscyplinarnego, Komendy Powiatowej Policji oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Wiele ofiar działa nieświadomie, na podstawie stereotypów, schematów myślowych, powielanych z pokolenia na pokolenie, należą do nich: chęć zachowania pozorów dobrej rodziny, wstyd przed rodziną i sąsiadami, przekonanie, że tak ma być, wyniesione z domu rodzinnego przekonanie, że można sobie z tym poradzić we własnym zakresie, brak wiary w pomoc ludzi i instytucji, obawa przed wzrostem przemocy, jako kary za jej ujawnienie, obawa przed pozostaniem bez środków do życia, po ujawnieniu faktu przemocy.

Zachowania ofiar bywają często niezrozumiałe, zniechęcają do pomagania im. Pocieszającym jest jednak fakt, iż o przemocy domowej mówi się coraz częściej. Powstaje wiele kampanii społecznych przeciw przemocy w rodzinie nagłaśniających to zjawisko poprzez organizowanie konferencji na temat zjawiska przemocy w rodzinie, plakaty, ulotki.

Działania podejmuje się również wobec sprawców przemocy. Celem zabiegów terapeutycznych jest w tym przypadku uświadomienie negatywnych konsekwencji dotychczasowego postępowania i dla dobra funkcjonowania rodziny nakłonienie sprawcy przemocy do zmiany zachowania. Pomimo podejmowanych interwencji niewielu sprawców przemocy zgłasza się do programu korekcyjno- edukacyjnego dla osób stosujących przemoc. Z analizy przedstawionych danych należy przypuszczać, że rzeczywista liczba osób i rodzin dotkniętych przemocą jest znacznie wyższa niż wskazują na to statystyki. Ofiary przemocy często przez wiele lat ukrywają swój problem, dlatego trudno jest określić dokładną skalę zjawiska przemocy. Obecnie podejmowane działania są niewystarczające, aby skutecznie przeciwdziałać przemocy w rodzinie, zarówno w zakresie rozpoznawania, zapobiegania, jak i efektywnego radzenia sobie z nią i jej skutkami. Dlatego należy podać nowe wezwania, aby skuteczniej zapobiec problemowi przemocy w rodzinie.

Przemoc w rodzinie dotyka nie tylko tych, którzy bezpośrednio jej doznają. Dzieci wychowywane w rodzinie, w której jeden z rodziców stosuje przemoc wobec drugiego rodzica, nie mają zaspokojonej podstawowej potrzeby psychologicznej, jaką jest potrzeba bezpieczeństwa. Przeżywają też wiele negatywnych uczuć: lęk, wstyd, poczucie winy. To sprawia, że często występują u nich zaburzenia emocjonalne i zaburzenia zachowania. Część dzieci, zwłaszcza chłopców, identyfikuje się ze sprawcą i zaczyna się zachowywać agresywnie wobec innych ludzi -zarówno rówieśników jak i dorosłych. W taki sposób krąg osób, pośrednio dotkniętych skutkami przemocy w rodzinie, rozszerza się na osoby obce. Dorosli, którzy jako dzieci doświadczali przemocy w rodzinie,

często mają trudności z funkcjonowaniem w roli rodzica, a to sprawia, że ich dzieci mogą mieć problemy. Tak, więc krąg osób pośrednio dotkniętych przemocą rozszerza się też na następne pokolenia. Nawet, jeśli dziecko nie dozna żadnego obrażenia fizycznego, a jest świadkiem przemocy, ma to ogromny wpływ na jego słabą psychikę. W zależności od tego, w jakim wieku i przez jak długi okres dziecko było świadkiem przemocy, wywiera to znaczny wpływ na sferę emocjonalną, behawioralną, i poznawczą.

Dane na temat zasobów instytucjonalnych umożliwiających realizację Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, obszary ich działania przedstawiono w poniższej tabeli.

3.9. ZASOBY INSTYTUCJONALNE

ZASOBY INSTYTUCJONALNE	Obszar działania
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	<ul style="list-style-type: none"> - wczesna diagnoza, - wszczęcie procedury „Niebieska Karta”, - współpraca z Zespołem Interdyscyplinarnym, - udział w pracach Grup Roboczych, - udzielania wsparcia finansowego, prawnego i psychologicznego, - edukacja i profilaktyka w obszarze przeciwdziałania przemocy, - monitoring rodzin objętych procedurą NK,
Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy	<ul style="list-style-type: none"> - opracowanie diagnozy rodziny i indywidualnego planu pomocy osobie doświadczającej przemocy uwzględniając: bezpieczeństwo, potrzeby, cele, metody oraz czas pomocy - opracowywanie planu działania - powoływanie grup roboczych w związku z procedurą NK, - edukacja i profilaktyka w obszarze przeciwdziałania przemocy
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	<ul style="list-style-type: none"> - współpraca z Zespołem Interdyscyplinarnym, - udział w pracach Grup Roboczych, - kierowanie na badania przez biegłych, - motywowanie oraz zobowiązywanie osób z problemem alkoholowym do podjęcia leczenia odwykowego, - edukacja i profilaktyka w obszarze przeciwdziałania przemocy, - kierowanie wniosków do Sądu o przymusowe leczenie odwykowe.
Komisariat Policji	<ul style="list-style-type: none"> - interwencje domowe, - wszczęcie procedury „Niebieska Karta”, - współpraca z Zespołem Interdyscyplinarnym, - udział w pracach Grup Roboczych, - udzielanie informacji o możliwości uzyskania wsparcia,

	<ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie bezpieczeństwa osobom doświadczającym przemocy, - monitoring rodzin objętych procedurą NK, - edukacja i profilaktyka w obszarze przeciwdziałania przemocy, - prelekcje na temat przemocy.
Sąd Rejonowy	<ul style="list-style-type: none"> - współpraca z Zespołem Interdyscyplinarnym, - udział kuratorów sądowych w pracach grup roboczych, - kierowanie sprawców przemocy w rodzinie do udziału w zajęciach korekcyjno- edukacyjnych, - edukacja i profilaktyka w obszarze przeciwdziałania przemocy, - wydanie wyroków skazujących dla sprawców. przemocy
System oświaty	<ul style="list-style-type: none"> - wczesna diagnoza, - wszczęcie procedury „Niebieska Karta”, - realizowanie programów w zakresie profilaktyki i prewencji przemocy, - edukacja i profilaktyka w obszarze przeciwdziałania przemocy.
Służba zdrowia	<ul style="list-style-type: none"> - wczesna diagnoza, - wszczęcie procedury „Niebieska Karta”, - edukacja i profilaktyka w obszarze przeciwdziałania przemocy, - przeprowadzenie badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie.
Punkt Konsultacyjny	<ul style="list-style-type: none"> - łatwy dostęp do porady pedagoga, - łatwy dostęp do psychologa, - specjalistyczna pomoc osobom w kryzysie.

3.10. ANALIZA SWOT

W celu uzyskania pełnego obrazu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie Gminy Gilowice dokonano określenia słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń, jakie mogą się pojawić w trakcie realizacji zadań związanych z pomocą osobom uwięzionym w przemoc. W przedmiotowej analizie stwierdzono, że należy skupić się na maksymalnym wykorzystaniu mocnych stron, jakimi są wyszkolona kadra specjalistów oraz umiejętność dobrej współpracy z zaangażowanymi w system przeciwdziałania przemocy podmiotami i służbami.

MOCE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Utrzymująca się tendencja spadkowa liczby rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” • Dostępna oferta bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego w zakresie 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczająca świadomość społeczna dotycząca przemocy w rodzinie. • Brak sądowych nakazów odbycia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc.

<ul style="list-style-type: none"> • przeciwdziałania przemocy w rodzinie • Działalność profilaktyczna i edukacyjna m.in. Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, specjalistów terapii uzależnień przyjmujących w Punkcie Konsultacyjnym • Systematyczna współpraca instytucji w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie powoływanie Grup Roboczych, reagowanie na zdiagnozowane potrzeby w oparciu o współpracę międzyinstytucjonalną • Potencjał placówek oświatowych w zakresie dobrze przygotowanej, wykształconej kadry • Gminne programy, strategie w obszarze rozwiązywania problemów społecznych • Działalność Punktu Konsultacyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak nawyków korzystania z rodzinnego poradnictwa specjalistycznego. • Zbyt późne diagnozowanie problemów dziecka i rodziny. • Niedostateczna ilość działań profilaktyczno-edukacyjnych w zakresie wspierania dziecka i rodziny
SZANSY	ZAGROZENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Poszerzanie współpracy i partnerstwa w obszarze wspierania rodziny z dziećmi między poszczególnymi instytucjami, włączenie do współpracy nowych podmiotów oraz podnoszenie jakości działań. • Rozszerzenie oferty programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży oraz innych zajęć rozwijających zainteresowania i działających na rzecz rozwoju dzieci. • Możliwość korzystania ze środków budżetu państwa oraz zewnętrznych źródeł finansowania. • Podniesienie świadomości rodziców na temat możliwości uzyskania pomocy w zakresie doskonalenia kompetencji wychowawczych. • Rozszerzenie nowych form pracy z rodziną przez pedagogów, psychopedagogów i psychologów w tym zatrudnionych w szkołach. • Podejmowanie lokalnych inicjatyw na rzecz systemu wspierania rodziny w sytuacjach kryzysowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kryzys funkcji rodziny i jej roli w życiu społecznym. • Różnego rodzaju zagrożenia dla bieżącego funkcjonowania rodzin np. epidemia wirusa Sars cov-2 prowadzący do frustracji i w efekcie przemocy w rodzinie. • Uzależnienie członków rodziny od alkoholu, środków odurzających i Internetu . • Wypalenie zawodowe osób zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. • Niespójne przepisy prawa utrudniające efektywną pomoc społeczną i wspieranie rodziny w sytuacjach kryzysowych. • Wzrost patologicznych zachowań wśród dzieci i młodzieży, narastająca przemoc w społecznościach rówieśniczych . • Wykluczenie społeczne rodzin dysfunkcyjnych. • Ograniczony kontakt bezpośredni z osobami świadczącymi wsparcie w okresach przymusowych zakazów wyjścia (<i>lockdown</i>).

4. PREZENTACJA GMINNEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE NA LATA 2021-2025.

Na podstawie przedstawionej diagnozy zasobów i problemów, w tym analizy zjawiska przemocy w rodzinie, tworzy się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Gilowice na lata 2021-2025 zwany dalej „Programem”, którego celem jest efektywne przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zmniejszanie jej negatywnych następstw w życiu społecznym i rodzinnym. Program zawiera zasady działania, cel strategiczny i cele szczegółowe, wymienia realizatorów i adresatów Programu, instytucje i organizacje współpracujące. Cele, działania i zadania Programu będą podlegać ewaluacji i odpowiadać na potrzeby mieszkańców Gminy Gilowice, w zakresie przeciwdziałania występowania zjawiska przemocy w rodzinie. Program ma istotne znaczenie dla realizacji celów polityki społecznej w skali lokalnej.

4.1. ZASADY DZIAŁANIA PROGRAMU

W zakresie udzielania pomocy osobom doznającym przemocy, stosującym przemoc oraz w celu podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie Program oparty został na zasadach:

- wzajemnej współpracy i współdziałania organów władzy publicznej, organizacji pozarządowych i kościołów, a także innych organizacji, środowisk i osób fizycznych uprawnionych lub zobowiązanych do inicjowania i realizacji zadań związanych pośrednio lub bezpośrednio z przeciwdziałaniem występowania przemocy i jej negatywnych następstw,
- jawność działań organów władzy publicznej oraz podmiotów realizujących zadania publiczne w zakresie przeciwdziałania przemocy z poszanowaniem godności osoby,
- szczególnej ochrony dzieci, z zachowaniem ich prawa do wychowania się w rodzinie, poprzez udzielenie rodzinie szczególnego wsparcia w dążeniu do poprawy jej funkcjonowania.

4.2 CEL GŁÓWNY PROGRAMU

Głównym celem Programu jest:

Zwiększenie skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ochrona osób dotkniętych przemocą, ograniczanie skali problemu i skutków przemocy domowej w Gminie Gilowice.

Zakłada się, że cel główny Programu będzie realizowany przez cele szczegółowe:

- 1) Skuteczne i efektywne przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie poprzez wzmacnianie rozwoju systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- 2) Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

- 3) Edukacja społeczna i promocje działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Gilowice.
- 4) Podnoszenie i doskonalenie wiedzy i umiejętności służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, rozwijanie współpracy interdyscyplinarnej.

Skuteczne zapobieganie przemocy w rodzinie wyznaczają cztery podstawowe kierunki działań kierowane do poszczególnych grup odbiorców:

Działania profilaktyczne: diagnoza, informacja, edukacja kierowana do ogółu mieszkańców gminy, w tym także do osób zajmujących się zawodowo pomaganiem osobom potrzebującym.

Działania interwencyjne: opiekuńcze i terapeutyczne kierowane do osób doznających przemocy w rodzinie oraz pouczające i izolujące kierowane do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Działania wspierające: pedagogiczne, psychologiczne, terapeutyczne i prawne dla osób doświadczających przemocy.

Działania informacyjno - edukacyjne: kierowane do osób doznających przemocy, ich rodzin, sprawców przemocy w rodzinie oraz mieszkańców Gminy.

Podejmowane przez Zespół Interdyscyplinarny/Grupy robocze działania mają na celu:

- zmniejszenie rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie,
- zwiększenie skuteczności i dostępności pomocy (psychologicznej, prawnej, terapeutycznej, socjalnej) dla osób doświadczających przemocy w rodzinie,
- zwiększenie skuteczności i powstrzymywanie sprawców przemocy od zachowań agresywnych i społecznie nie akceptowalnych.

Pomaganie rodzinom, w których dochodzi do przemocy jest procesem, który składa się z następujących etapów:

- **Rozpoznanie przemocy w rodzinie** - wszelkie zaobserwowane jej przejawy bądź podejrzenie przejawów wymagają indywidualnego rozpatrzenia po to, aby podejmowane działania przyniosły pozytywne rezultaty, a nie pogorszyły sytuacji.
- **Diagnoza wstępna** - zorientowanie się czy i jakie bezpośrednie niebezpieczeństwo zagraża ofiarom, czy potrzebna jest natychmiastowa izolacja, kto może i powinien zareagować.
- **Interwencja** - działanie w celu zatrzymania przemocy podejmowane nie tylko przez policję, ale także inne instytucje.
- **Diagnoza szczegółowa** - dokładne rozpoznanie sytuacji rodziny, jej potrzeb, rozmiarów i przyczyn przemocy, a także deficytów i zasobów.
- **Opracowanie planu pomocy** - plan powinien uwzględniać wszelkie działania, które mogą wpłynąć na zmianę funkcjonowania rodziny, a więc oprócz pomocy i wspierania ofiar, na trwałą

zmianę zachowania sprawcy przemocy i jego postawę wobec ofiar - jest on planowany z zainteresowanymi osobami i akceptowany przez nie.

- **Realizacja planu pomocy** - przy wychodzeniu z sytuacji przemocy, trwającej nieraz wiele lat, niezbędne jest zaplanowanie kolejnych kroków na miarę coraz większych możliwości ofiary, przechodząc do coraz trudniejszych zadań, aby wzrastała wiara w możliwość uporania się z problemem.
- **Monitorowanie** na bieżąco realizacji planu i wprowadzenie w razie potrzeby zmian prowadzących do bardziej skutecznego działania.

Procedura uruchomienia „Niebieskiej Karty”: Każda osoba poszkodowana ma prawo do pomocy w tym spisania „Niebieskiej Karty” w sytuacji gdy jest dotknięta przemocą. Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą nie wymaga jej zgody.

„Niebieska Karta” jest formularzem opisującym sytuację, w których dochodzi do przemocy w rodzinie, a także działania podejmowane na rzecz osoby poszkodowanej. Wszczęcie procedury „Niebieskiej Karty” następuje w przypadku powzięcia, w toku prowadzenia czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie. Niebieska Karta może być wypełniona przez: funkcjonariusza policji, pracownika socjalnego, lekarza, pielęgniarkę, położną, ratownika medycznego, pedagoga, wychowawcę. Po wypełnieniu „Niebieska Karta” jest przekazywana do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Gilowice. Przewodniczący może powołać grupę roboczą w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie.

Wszczynając procedurę „Niebieskiej Karty” podejmuje się działania interwencyjne mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa każdej osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.

4.2. CELE SZCZEGÓŁOWE I KIERUNKI DZIAŁAŃ PROGRAMU.

Cel szczegółowy 1 Skuteczne i efektywne przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie poprzez wzmocnienie rozwoju systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Lp.	Działania	Wskaźniki	Realizatorzy	Terminowość
1.	Monitorowanie problemu przemocy w rodzinie na terenie Gminy Gilowice	- liczba sporządzonych sprawozdań, analiz, informacji dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie	Zespół Interdyscyplinarny	styczeń-marzec w cyklach rocznych
2.	Realizowanie procedury „Niebieskiej Karty”	- liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego, - liczba wszczętych procedur „Niebieskiej Karty” (z podziałem na uprawnione	Zespół Interdyscyplinarny Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	2021-2025

		podmioty) - liczba rodzin, w których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty”, - liczba powołanych grup roboczych procedury „Niebieskie Karty”, - liczba posiedzeń grup roboczych procedury „Niebieskie Karty”		
3.	Poradnictwo medyczne, psychologiczne, terapeutyczne, prawne, socjalne	- liczba porad udzielonych osobom lub rodzinom dotkniętym przemocą domową, - liczba osób objętych poradnictwem, pomocą i wsparciem socjalnym,	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Zespół Interdyscyplinarny Punkt Informacyjno-Konsultacyjny	2021-2025
4.	Interwencja Kryzysowa	- liczba interwencji kryzysowych w rodzinie	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	2021-2025
5.	Udzielanie bezpiecznego schronienia osobom dotkniętym przemocą	- liczba rodzin, którym udzielono schronienia w związku z sytuacją kryzysową	PCPR	2021-2025
6.	Natychmiastowa izolacja sprawcy przemocy/ zakaz zbliżania się do mieszkania	- liczba wydanych nakazów natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, lub zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia,	Komenda Powiatowa Policji	2021-2025
7.	Zapewnienie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom	- liczba dzieci, które zostały odebrane w rodzinie w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie (art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie)	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Komenda Powiatowa Policji	2021-2025

Cel szczegółowy 2 Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

l.p.	Działania	Wskaźnik	Realizatorzy	Planogram
1.	Informowanie osób podejrzanych o stosowanie przemocy, o konsekwencjach jej stosowania oraz motywowanie ich do podjęcia działań zmierzających do zatrzymania przemocy	- liczba wypełnionych formularzy „Niebieskie Karty – część D”, - liczba osób podejrzanych o stosowanie przemocy.	Zespół Interdyscyplinarny Komenda Powiatowa Policji	2021-2025

2.	Prowadzenie działań interwencyjnych w sytuacjach przemocy w rodzinie	- liczba interwencji domowych dotyczących przemocy w rodzinie – liczba interwencji w sytuacjach kryzysowych.	Komenda Powiatowa Policji Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej	2021-2025
3.	Prowadzenie dochodzeń przez Policję pod nadzorem Prokuratury Rejonowej	- liczba podejrzanych o czyn z art. 207 kodeksu karnego, - liczba wyroków skazujących o czyn z art.207 kodeksu karnego, - liczba osób wobec których zastosowano nakaz opuszczenia lokalu, - liczba osób wobec których zastosowano zakaz zbliżania się do osoby doznającej przemocy w rodzinie.	Komenda Powiatowa Policji Prokuratura Rejonowa	2021-2025
4.	Prowadzenie programów korekcyjnoedukacyjnych dla sprawców przemocy domowej	- liczba osób biorących udział w programach - liczba osób, które ukończyły program	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	w cyklach i terminach ustalonych przez realizatora

Cel szczegółowy 3 Edukacja społeczna i promocje działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Gilowice.

L.p.	Działania	Wskaźniki	Realizatorzy	Planowany termin
1.	Rozpowszechnianie materiałów informacyjno – edukacyjnych dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie wśród lokalnej społeczności	- liczba materiałów informacyjnych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Komenda Powiatowa Policji Zespół Interdyscyplinarny Placówki służby zdrowia Placówki oświatowe GKPRPA	2021-2025
2.	Organizowanie spotkań, szkoleń, kampanii, konferencji itp. dla przedstawicieli podmiotów	-liczba spotkań, szkoleń, konferencji	Zespół Interdyscyplinarny	2021-2025

	prowadzących działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	- liczba uczestników	Placówki służby zdrowia Placówki oświatowe GKPRPA	
3.	Prowadzenie programów profilaktycznych w szkołach, uświadamiających zagrożenia płynące z przemocy i uzależnień.	- liczba programów - liczba spotkań	Placówki oświatowe	2021-2025

Cel szczegółowy 4 Podnoszenie i doskonalenie umiejętności kadry służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, rozwijanie współpracy interdyscyplinarnej

Lp.	Działania	Wskaźniki	Realizatorzy	Harmonogram
1.	Organizowanie szkoleń dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego i Grup Roboczych	- liczba zorganizowanych szkoleń, - liczba osób uczestniczących w szkoleniach –	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	2021-2025
2.	Udział w szkoleniach, warsztatach, konferencjach i seminariach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	- liczba szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie - liczba osób, które wzięły udział w szkoleniach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie – liczba osób, które wzięły udział w konferencjach i seminariach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Komenda Powiatowa Policji GKRPA	2021-2025

Kierunki Programu.

Program zakłada następujące kierunki działań:

1. Dążenie do opracowania pełnej diagnozy zjawiska przemocy na terenie gminy Gilowice poprzez analizę sprawozdań z instytucji świadczących pomoc w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2. Budowanie systemu wsparcia dla osób uwikłanych w sytuacje przemocy w rodzinie.
3. Kształtowanie właściwych postaw w społeczności lokalnej wolnych od przemocy w rodzinie poprzez działania edukacyjne, profilaktyczne, informacyjne.

4. Profesjonalizacja kadr związanych z pracą w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

4.4. ADRESACI PROGRAMU

Wszelkie cele i działania zaplanowane do realizacji Programu mają służyć poprawie sytuacji rodzin dotkniętych przemocą, jak i ochronie rodzin zagrożonych przemocą. Aby efektywnie zapobiegać problemowi przemocy w rodzinie i zwalczać zachowania przemocowe, konieczne jest stworzenie spójnego i wielopoziomowego systemu pomocy osobom uwięzonym w przemoc, systemu opartemu o aktywizację i rozwój zasobów lokalnych.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie skierowany jest przede wszystkim do:

- ofiar przemocy w rodzinie (w tym: dzieci, współmałżonków, partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych, osób niepełnosprawnych),
- sprawców przemocy w rodzinie,
- świadków przemocy,
- przedstawicieli władz lokalnych,
- przedstawicieli instytucji służb pracujących z dziećmi,
- policji,
- wymiaru sprawiedliwości,
- służby zdrowia,
- mieszkańców Gminy Gilowice, którzy w życiu prywatnym lub zawodowym stykają się z problemem przemocy.

4.5. FINANSOWANIE PROGRAMU

Źródłem finansowania Programu są:

- środki własne gminy Gilowice,
- środki z budżetu państwa,
- zewnętrzne źródła finansowania.

Środki na realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie będą uwzględniane cyklicznie w rocznych planach finansowych.

4.6. REALIZATORZY PROGRAMU

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Komenda Powiatowa Policji,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Punkt Informacyjno-Konsultacyjny

- Placówki oświatowe,
- Placówki ochrony zdrowia,
- Sąd Rejonowy

4.7. ZAKŁADANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

Zakładanym efektem Programu jest zbudowanie zintegrowanego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, co ma doprowadzić do ograniczenia skali zjawiska przemocy w Gminie Gilowice.

Trwały efekt można uzyskać jedynie przez zmianę świadomości społecznej w zakresie przemocy domowej oraz wzrost społecznej wrażliwości i zaangażowania na działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy. Bardzo ważnym elementem programu jest edukacja w szkołach, zwiększanie wiedzy dzieci i rodziców na temat zjawiska przemocy, co może doprowadzić do trwałych zmian postaw społeczeństwa wobec tego problemu.

4.8. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Koordynatorem Programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gilowicach, który prowadzi będzie monitorowanie Programu na podstawie zebranych informacji przekazywanych przez podmioty uczestniczące w jego realizacji.

Wskaźniki osiągnięcia celów będą mierzone systematycznie w okresach rocznych. Informacja o stopniu realizacji Programu corocznie będzie składana Radzie Gminy Gilowice w sprawozdaniu z zakresu działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Program poddany zostanie ewaluacji dokonywanej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gilowicach na podstawie rocznej analizy materiałów sprawozdawczych i mierzalnych wskaźników programu.

SPIS PUBLIKACJI

1. Chańska W., Kępka A., Kuczyńska S., Nowakowska U., *Przemoc w rodzinie a wymiar sprawiedliwości*, Fundacja Centrum Praw Kobiet, Warszawa 2005.
2. Halemba. K, Izdebska. A, *Kary fizyczne w wychowaniu dzieci- uwarunkowania i konsekwencje*, Dziecko krzywdzone nr 3(28), 2009.
3. Miśkiewicz. M, *Problemy współczesnej rodziny w dobie promowania wartości prorodzinnych*, Łódź 2013.
4. Nowakowska UU., *Przemoc kobiet w rodzinie*, Warszawa 2008.
5. Sasal H.D., *Przewodnik do procedury interwencji wobec przemocy w rodzinie*, Warszawa 2005.
6. Tomaszewska L. *Przemoc wobec kobiet w rodzinie- niezbędnik prokuratora*, Warszawa 2007.